

Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу: матеріали Міжн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19-20 квітня 2017р. : у 3 т. Т. 1. – К.: Університет Україна, 2017. – С. 619-628.

УДК 330.111.66(477):34

Тернієвська Є. Й.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО АНГЛІЙСЬКОГО СЛЕНГУ ТА СПЕЦИФІКА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ

Постановка проблеми. В умовах розширення міжнародних зв'язків, інтеграції у світове співтовариство підвищуються вимоги до рівня практичного володіння англійською мовою. Вона – одна з найпоширеніших у світі відіграє дуже важливу роль у всіх галузях діяльності та повсякденного життя. Тому питання володіння не лише офіційною, формальною англійською, що проявляється у здатності правильно послідовно викладати свої думки, а й неформальною мовою живого спілкування, набуває актуального значення у наш час.

Прикладом неформальної мови можна назвати сленг. Він розвивається та змінюється дуже швидко, може як легко утворитися, так і зникнути. Цей факт створює певні труднощі при перекладі такого живого та динамічного утворення, як сленг. Проте його використовують у різних сферах суспільного життя, а тому дослідження етимології терміну «сленг» та розгляд сучасних підходів до його перекладу є актуальним на даному етапі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема сленгу є досить цікавою і недостатньо розробленою. Вивченням сленгу займалися І.В. Арнольд, А. Баррере, В.Дж. Бурк, І.Р. Гальперін, Дж. Грінок, І. Кіттрідж, Ч. Леланд, М.М. Маковський, Е. Партрідж, Т.А. Соловйова, С.Б. Флекснер, В. Фріман, В.А. Хомяков та інші. Вони розглядали як походження терміну «сленг», так і його характерні особливості.

Таким чином, проблема сленгу досліджувалась досить глибоко як закордонними, так і вітчизняними вченими. Проте сленг – це та частина словникового запасу мови, яка постійно оновлюється, тому наше дослідження є досить актуальним і доцільним у контексті сучасного мовознавства.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в аналізі поняття сленгу, його походження в англійській мові та особливостей перекладу українською.

Виклад основного матеріалу дослідження. Етимологія терміну «сленг» є досить запутаною і складною, що пов'язано з багатозначністю та різноманітністю трактувань сленгу. Так, сам термін «сленг» у перекладі з англійської мови означає [4]:

1. мова соціально чи професійно відособленої групи на протилежність літературній мові;
2. варіант розмовної мови (в тому числі експресивно забарвлені елементи мови), що не співпадають з нормою літературної мови.

Вперше термін «сленг» зі значенням «мова низького чи вульгарного типу» з'явився в 1756 р. З 1802 р. цей термін визначають як «кент чи жаргон певного класу чи періоду», а з 1818 р. під сленгом почали розуміти «мову розмовного типу, яка розглядається як нижча від рівня стандартно утвореної мови, і складається або з нових слів, або з існуючих слів, які використовуються в якомусь особливому значенні» [11].

Великий Оксфордський словник англійської мови визначає сленг як «суто розмовну мову, яка вважається нижчою за стандарт мови освічених людей і складається із нових слів, або із загальнопоширених, що використовуються у спеціальних значеннях» і як «сукупність особливих лексем, які використовуються групою осіб, що належать до нижчих рівнів суспільства і користуються поганою репутацією» [14].

Дж. Хоттен визначає сленг як жаргонні слова або вирази; розмовний варіант тієї чи іншої соціальної або професійної групи [13].

М.А. Грачов визначає у якості сленгу слова, що часто розглядаються як

порушення норм стандартної мови. На думку автора, це дуже виразні, іронічні слова, що слугують для позначення предметів, про які говорять у повсякденному житті [4].

Е. Партрідж вказує, що приблизно з другої половини ХІХст. термін «сленг» став загальноприйнятим значенням для «неправильної» розмовної мови, тоді як до 1850 р. цим терміном називали всі різновиди вульгарної мови, окрім кенту [15].

Ф. Гроуз у 1785 р. увів термін «сленг» як синонім для «кенту» у свій знаменитий словник «низької» мови. Пояснивши сленг через кент, Ф. Гроуз розділяє «низьку» мову на дві частини, називаючи першу частину кентом, або сленгом. Багато дослідників стали пов'язувати сленг із кентом, як слова з одного і того ж джерела – таємної мови мандрівних бідняків – циган, тим паче, що в циганському словнику було слово «сленг»[4].

Циганська етимологія терміну сленг протрималась майже до кінця ХІХ ст., вона дається і у словнику Дж.К. Хоттена, де наводяться такі синоніми сленгу, як *gibberish* – циганський жаргон, *flashlanguage* – низька вульгарна мова. У ньому ж зазначено, що «сленг — мова, якою говорять цигани, — низька, вульгарна, недозволена мова» [13].

У кінці ХІХ ст. сленг почали розглядати як запозичення зі скандинавських мов. Починаючи з етимологічного словника англійської мови В. Скита (1882 р.), така інтерпретація походження терміну потрапила в деякі авторитетні словники англійської мови. Скандинавське походження терміну обґрунтовував також Е. Уіклі.

Найбільш вірогідною є гіпотеза Е. Партріджа, який вважає, що слово «сленг» співвідноситься з дієсловом *tosling – toutter*, що засвідчує існування такого словосполучення як «slingwords» ще за часів Дж. Чосера, а також пізніх сленгових сполучень з тим же дієсловом: *sling language – to talk; sling the language – to swear fluently, to speak a foreign language; sling the bat – to speak the vernacular; sling a yarn – to relate a story, to tell a lie; sling (a person) slang – to abuse, scold violently*; в останньому виразі *slang* –

impertinence, abuse (значення, засвідчене з 1825 р.) [15].

М.М. Маковський обґрунтовував діалектне походження терміну «сленг» [9]. І.В. Арнольд вказує, що сленг включає лише розмовні слова та вирази з грубуватим чи жартівливим емоційним забарвленням, неприйнятним у літературній мові [1].

І.Р. Гальперін пропонує розуміти під сленгом шар лексики та фразеології, який проявляється у сфері живої розмовної мови в якості розмовних неологізмів, які легко переходять у шар загальноприйнятої розмовної літературної лексики. Слід відрізнити такий склад лексики від жаргонізмів, професіоналізмів, розмовних слів (колоквіалізмів), образних слів і виразів [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що підходів до визначення сленгу існує багато, проте всі вони мають спільну рису — трактують сленг як різновид розмовної мови.

Сленг як особливий вид неформальної мови має свої види. Детально вивчаючи проблему сленгу, В.Г. Вілюман сформулював деякі його важливі особливості. Зокрема, автор наводить і класифікацію сленгу. Він запропонував розрізняти [2]:

1) загальний сленг, тобто, той, що знаходиться за межами літературної мови; загальнозрозумілі та широкоросповсюджені у розмовній мові образні слова та словосполучення емоційно-оцінкового відтінку. Ці слова претендують на новизну та оригінальність в якостях, які виступають синонімами слів та словосполучень літературної мови;

2) спеціальний сленг, тобто слова та словосполучення того чи іншого професійного чи класового жаргону.

Загальний сленг — це відносно стійка для певного періоду, широко розповсюджена та загальнозрозуміла соціальна мовна мікросистема у просторіччі, досить неоднорідна за своїм генетичним складом та мірою наближення до фамільярно-розмовної лексики, з яскраво вираженими емоційно-експресивними відтінками, які часто являють собою глузування над

соціальними, етичними, естетичними, мовними та іншими умовностями й авторитетами[11].

Загальний сленг має ряд відмінних рис, зокрема, він широко розповсюджений і зрозумілий для всіх соціальних верств населення та має яскраво виражений емоційно-оцінковий характер з домінуванням експресивної функції над номінативною (проста назва предметів та явищ). Сленг відносно стійкий для визначеного періоду, хоча сленгізми і переходять легко в колоквіалізми та зникають з ужитку, а також іноді мають фонетичні, морфологічні та синтаксичні особливості. До загального сленгу можна віднести такі минулі жаргонізми, як *brasshat* – офіцер, *G. I. Jesus* – воєнний священник, *Jerry, Krauthead* – німецький солдат тощо[11].

Словник загального сленгу певною мірою може поповнюватись за рахунок жаргонізмів та професіоналізмів. Багато з них знаходяться наче між загальним та спеціальним сленгом, інші можуть входити і в соціальні жаргони, і у професійні говори. Переходячи у сферу загального сленгу, жаргонізми втрачають свій вузький соціально-професійний характер та стають загальнозрозумілими для всіх носіїв мови. Тут відбувається перерозподіл лексики та фразеології[11].

Загальний сленг відрізняється генетично та функціонально від спеціального сленгу (кента, жаргону, близьких до кенту мовних утворень). Спеціальний сленг є соціальною мовною мікросистемою у просторіччі, що включає в себе кент та інші близькі до нього утворення, наприклад римований сленг, професійні й корпоративні (групові) жаргони [11].

Існують різні підвиди спеціального сленгу. Під професійними говорами розуміють спеціальну сферу професійної лексики, в основному доступну лише представникам даної професії. У процесі розвитку мови професійна лексика часто виходить за першпочаткову сферу вживання, професіоналізми в розширеному чи переносному значенні поступово проникають у літературну мову. Отже, професіоналізми – це слова, що використовуються невеликими групами людей, об'єднаних певною професією. Наприклад,

*moonship, soft-landing*etc [10].

Ще одним різновидом спеціального сленгу є арго — мова якоїсь вузької соціальної чи професійної групи, штучно створювана з метою мовного відокремлення, яка відзначається головним чином наявністю слів, незрозумілих для сторонніх. Наприклад, *sap, grapple, equip, forestall* та інші. В.М. Жирмунський визначає арго як свого роду пароль, за яким впізнають один одного і засіб професійної організації в умовах гострої соціальної боротьби [5].

До спеціального сленгу належать і вульгаризми — грубі слова, що зазвичай не вживаються освіченими людьми в суспільстві; це спеціальний лексикон, що використовується людьми низького соціального статусу — засудженими, торговцями наркотиками, бездомними і т.п. [10].

Жаргонізм — соціальний діалект, який відрізняється від літературної мови специфічною лексикою і вимовою, але не має власної фонетичної і граматичної системи. Як правило, це словник розмовного мовлення людей, пов'язаних певною спільністю інтересів, наприклад, жаргон англійських льотчиків: *everythingundercontrol, watchyourstep*[10].

Можна виділити такі різновиди англійськогосленгу, як [13]:

- зворотний сленг («backslang»): наприклад, *penny – yener; twopence – owtyener; fourpence – roufyener; sevenpence – nevesyener; look – cool; bones – enobs; police – slop; policemen – namesclop; potato`beer – topo`reeb; pound – dunop; bad – dab; good – doog; man – nam; woman – namow*. Окрім того, булоспеціальнопридуманодекількавиразівтипу: *tumble to your barrikin – understand you; cool to the dillo nemo – look at the little woman; flash it – show it; a regular bad one; a doogheno or dabheno? – is it a good or a bad market?*

- центральний сленг («centreslang»): наприклад, *ilkem — milk, utchker — catch; person – nosper; sweet – eetswee; quiet – ietqui; right – ightri; fool – oolfoo; cheek – eekcher; sentimental – mentisental*.

- римований («rhymingslang»): наприклад, *artfuldodger* замість *lodger*, *fleaandlouse* (чи *catandmouse*) замість *house*, *sorrowfultale* замість *fail*;

- так званий «medicalGreek»: наприклад, *douse-hog* замість *house-dog*, *a stintofpout* замість *a pintofstout*, *topokea smike* замість *tosmokea pipe*.

Всі ці види спеціального сленгу використовуються виключно з метою зробити мову тієї чи іншої соціальної групи незрозумілою для непосвяченого. Отже, як загальний, так і спеціальний види сленгу мають багато підвидів, що відрізняються за сферою вживання і шляхами виникнення.

У цьому відношенні актуальним та неоднозначним є питання перекладу англійського сленгу українською мовою, адже він належить до того виду лексики, який становить значні труднощі при передачі іншою мовою. Основне завдання перекладача при досягненні адекватності — майстерно виконати різноманітні перекладацькі трансформації для того, щоб текст перекладу якомога точніше передавав усю інформацію, що містить текст оригіналу, дотримуючись відповідних норм мови перекладу. Збереження незмінних стилістичних особливостей початкового тексту, незалежно від його жанрової належності, є одним із найголовніших завдань будь-якого перекладу [7].

При перекладі сленгу найприроднішим є використання еквівалентних відповідників за їх наявності у мові перекладу. Якщо говорити про перекладацьку еквівалентність, то під цим поняттям слід розуміти максимально можливий лінгвістичний ступінь збереження змісту оригіналу в перекладі. Наведемо кілька прикладів перекладу сленгових одиниць за допомогою еквівалентних відповідників: *wild-assed*— *відморожений*; *top-notch*— *суперовий*; *dude*— *чувак*; *to kill*— *стібатися, тюкати*; *action*— *тусовка*.

Еквівалентні відповідники відіграють надзвичайно важливу роль у процесі перекладу. Саме ці лексеми як перекладацькі одиниці щонайперше увиразнюються у свідомості перекладача та слугують основою при виконанні перекладу, і, вже спираючись на них, перекладач здійснює подальший перекладацький процес.

У деяких випадках за відсутності прямого еквіваленту можна обмежитися стилістично нейтральними варіантами, що передають лише загальне значення сленгової одиниці. Таку функцію пошуку в українській мові достатньо експресивних і образних відтінків сленгізмів виконує сам перекладач. Розглянемо кілька прикладів: *couchpotato*— *лінивий*; *to catch some rays*—*засмагати*; *fox*—*приваблива дівчина*; *guys*—*друг*.

Якщо розглядати передачу деяких сленгових одиниць за допомогою стилістично нейтральних варіантів, то слід відмітити, що їх переклад не можна визнати достатньо експресивним. Так, наприклад, висловлювання *to blow one's top* рекомендується перекладати «сердитися», проте і стандартний варіант (*to get very angry*) також означає «стати дуже сердитим». Українською мовою дається ідентичний переклад, а от англійською значення абсолютно різні — образна сленгова одиниця (*to blow one's top*) з одного боку і зворот-стереотип (*to get very angry*), з іншого [6].

Також при відсутності еквівалентних відповідників можна вдаватися до просторіччя, яке додає перекладному тексту необхідну характеристику відхилення від літературної норми, наприклад: *long haired*— *інтелігент*, *book smart*— *розумник*, *klutz*— *незграба*.

Дуже часто перекладач при передачі сленгової лексики вдається донизки трансформацій різного характеру. Одним з найбільш ефективних видів перекладацьких трансформацій є варіантні відповідники. Вони використовуються у випадках, коли для однієї лексеми мови джерела пропонується декілька варіантів перекладу, і перекладачеві доводиться вибирати один з них. Варіантні відповідники є множинними, причому вибір одного з варіантів диктується контекстом [7].

Майстерність перекладача полягає саме у здатності знайти ряд відповідників даній одиниці оригіналу і вибрати з цього ряду варіант, що найбільш підходить за даним контекстом. Наприклад, *awesome*— *потрясаючий, фантастичний, кльовий, прикольний, чудовий, цікавий*; *nut*—

голова, баняк, довбешка, макітра.

Нерідко перекладачеві доводиться здійснювати вибір оптимального відповідника, детально вивчаючи ширший контекст, беручи до уваги умови написання тексту, позицію автора оригіналу, історичне тло тощо. Часто контекст змушує відмовлятися від вибору однієї з варіантних відповідностей, тоді доводиться шукати новий варіант перекладу — контекстуальну заміну, коли у зв'язку з особливостями конкретного контексту перекладач відмовляється від використання існуючої лексичної відповідності та підбирає варіант перекладу, що підходить лише у цьому випадку [12]. Контекстуальні відповідники використовуються як нерегулярний, винятковий спосіб перекладу одиниці оригіналу, придатний тільки в даному контексті, причому жодний словник не фіксує контекстуальних відповідників, адже вони є наслідком творчого пошуку перекладача, вияв його майстерності та інтуїції.

Якщо функціональні аналоги або варіантні відповідності відсутні в мові перекладу, перекладач може вдаватися також до прийому компенсації втрат, сутність якого полягає в тому, що елементи змісту, втрачені при перекладі одиниці в оригіналі, передаються у тексті перекладу іншим засобом, причому необов'язково в тому ж самому місці, щої в оригіналі [8].

Таким чином у тексті перекладу створюється інший образ, такого ж стилістичного напрямку. Перекладачеві важливіше забезпечити стилістичну адекватність перекладу у цілому, ніж зберегти точне розташування стилістичного прийому у тексті: *Shoot!* — *Яка дурня!* *My hat!* — *Оце так!* *Headsup!* — *Стережись!* Дослівний переклад не дав би адекватного розуміння оригінальної одиниці. Якщо залишити цей елемент без перекладу (нульовий переклад), то це зашкодило б цілісності першотвору.

Характерним для перекладу сленгу є також прийом генералізації. Він полягає у міжмовному перетворенні лексеми мови джерела з вузьким семантичним полем на лексему мови перекладу з ширшим семантичним полем. У лексичному плані це є заміна часткового поняття загальним, видового — родовим: *green* — *зелені*, *бакси* — *гроші*; *Caddy* — *Кедді*, *кадилак*

— машина.

Дуже поширеним видом трансформації у процесі перекладу сленгізмів є заміна частин мови, або конверсія. Часто зустрічаються випадки, коли англійські сленгові іменники та прикметники замінюються на українські дієслова. Це в основному стосується іменників з закінченням *-er*, що широко використовуються не тільки для означення осіб певної професії, а й взагалі, для означення діяча. Значення таких іменників, як правило, передається українським дієсловом [6]. Так, наприклад, сленгове слово *eueroopper*, що означає «*something astonishing*», в українській мові звучить як «*приголомшливий*».

При перекладі сленгізмів використовується й антонімічний переклад, що спирається на логічний постулат, згідно з яким заперечення будь-якого значення можна прирівняти до ствердження протилежного йому значення [12]. На практиці антонімічний переклад, як правило, пов'язується із заміною однієї з лексем оригіналу на її міжмовний антонім. При цьому дуже часто стверджувальна конструкція у реченні вихідного тексту замінюється на заперечну в перекладі навпаки: *I am not kidding* — *Я серйозно говорю*; *Hold on, please*. — *Не кладіть слухавку, прошу*.

Зустрічаються й випадки перекладу сленгу за допомогою методу цілісного перетворення. Цей метод змінює внутрішню форму будь-якого відрізка мовленнєвого потоку, хоча загальний зміст залишається незмінним. При цьому ступінь змістової спільності між перекладом та оригіналом залишається невисоким і визначається метою комунікації або ідентифікацією ситуації: *Never mind* — *Нічого, не зважай*; *Noway!* — *Нізащо!*

При перекладі сленгових одиниць, що не мають безпосередніх відповідностей, перекладач може вдаватися до описового перекладу. Найбільш вдало цей спосіб перекладу застосовується у тих випадках, коли можна обійтися порівняно коротким поясненням: *ball-breaker* — *жінка, яка демонструє свою владу, принижуючи гідність чоловіків*; *goldbrick* — *людина, що ухиляється від виконання своїх обов'язків*.

Висновки. Отже, проаналізувавши численні підходи до визначення поняття «сленг», можемо констатувати, що цей термін є багатозначним. Він належить до лексики обмеженого вжитку, тобто має неофіційний характер та емоційну забарвленість. Шляхи і способи утворення сленгу досить різноманітні. Це утворення, яке може як легко утворитися, так і зникнути.

При перекладі сленгу в основному слід дотримуватися двох напрямків — або пошуку аналогічного відповідника, що володіє приблизно такою ж експресивністю, або підбору найбільш близького за емоційною забарвленістю відповідника з розмовного шару мови. Велику значущість при цьому відіграє інформація про ситуацію використання відповідного сленгізму. Все це певною мірою ускладнює роботу перекладачів і може призводити до помилок при перекладі сленгових одиниць.

Таким чином, проблема перекладу англomовного сленгу українською мовою не може вважатись вичерпаною повною мірою і може стати основою подальших досліджень у галузі перекладу.

Список використаних джерел:

1. Арнольд И.В. Стилистика английского языка / И.В. Арнольд.— М., 1990. — 300 с.
2. Вилюман В.Г. О способах образования слов сленга в современном английском языке / В.Г. Вилюман // Ученые записки Ленинградского государственного пед. ин-та им. А.И. Герцена, 1955. — Т. III. — С. 47-50.
3. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка: опыт систематизации выразительных средств / И.Р. Гальперин. — М.: Либроком, 2014. — 382 с.
4. Грачев М.А. Механизм перехода арготизмов в общенародный язык / М.А. Грачев // Русский язык в школе. — 1996. — № 5. — С. 34-37.
5. Жирмунский В.М. Национальный язык и социальные диалекты / В.М. Жирмунский. — Ленинград, 1936. — 291 с.
6. Комиссаров В.Н. Пособие по переводу с английского языка на русский.

- Часть 1: Лексико-фразеологические основы перевода / В.Н. Комиссаров, Я.И. Рецкер, В.И. Тархов. – М. : Высш. шк., 1960. – 176 с.
7. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : Підручник / І.В. Корунець. – Вінниця: Нова Книга, 2001. – 448 с.
  8. Латышев Л.К. Технология перевода : Учебное пособие по подготовке переводчиков (с нем. яз.) / Л.К. Латышев. – М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – 280 с.
  9. Маковский М.М. Современный английский сленг: онтология, структура, этимология / М.М. Маковский. – М.: КомКнига, 2005. – 168 с.
  10. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / За заг. ред. проф. В.В. Дубічинського. – Х.: ВД «ШКОЛА», 2006. – 1008 с.
  11. Хомяков В.А. Введение в изучение основного компонента английского просторечия / В.А. Хомяков. – Вологда, 1971. – 104 с.
  12. Шурупова М.В. Проблематика английского сленга в аспекте теории перевода / М.В. Шурупова // Весник Московского гос. обл. ун-та. Лингвистика. – 2010. – № 4. – С. 130-135.
  13. Hotten J. A Dictionary of Modern Slang, Cant and Vulgar Words [Електронний ресурс] / J.C. Hotten. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.classes.ru/dictionaries>.
  14. Oxford English Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.oed.com>.
  15. Partridge E. A Dictionary of Slang and Unconventional English, Vol. two [Електронний ресурс] / E. Partridge. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.classes.ru/dictionaries>.